

Бастауыш білім беруде жасанды интеллектті қолдану: пайдасы мен зияны

ЖАРИЯЛАНДЫ
21.04.2025

СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/178172/

Ғылыми жетекші:

п.ғ.м., аға оқытушы **Сейдуалиева Арайлым Нуралиевна**

Студент: **Нахишман Аида Құрбанбекқызы**

Аннотация

Бұл мақалада бастауыш білім беру жүйесінде жасанды интеллектті (ЖИ) қолданудың артықшылықтары мен кемшіліктері қарастырылады. ЖИ білім беру процесін тиімді етуге, оқушылардың жеке ерекшеліктеріне бейімделуге және оқу мазмұнын интерактивті етуге мүмкіндік береді. Алайда, бұл технологияны қолданудың белгілі бір шектеулері мен тәуекелдері де бар. Мақалада Mozaweb және басқа да білім беру платформаларының тиімділігі қарастырылып, ЖИ-дің бастауыш сыныптағы оқытудағы рөлі талданады.

Кіріспе

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде жасанды интеллект (ЖИ) технологиялары үлкен рөл атқара бастады. Әсіресе, бастауыш сыныптарда ЖИ қолданудың өзектілігі артып келеді. Бұл үрдіс оқыту үдерісін тиімдірек, қолжетімдірек және икемдірек етуге мүмкіндік береді. ЖИ әр оқушының оқу қабілетін, мықты және әлсіз жақтарын талдап, жеке оқу жоспарын ұсына алады.

ЖИ оқу материалдарын автоматты түрде бағалау, тестілеу нәтижелерін талдау және оқушылардың үлгерімін бақылау сияқты

міндеттерді орындай алады. Бұл мұғалімдердің жүктемесін азайтады және оларды оқушылармен жеке жұмыс жасауға көбірек уақыт бөлуге мүмкіндік береді. Жасанды интеллект технологияларын қолдану арқылы сапалы білім алу мүмкіндігі артады. Әсіресе, ауылдық жерлердегі оқушылар үшін онлайн платформалар мен виртуалды оқыту жүйелері білімге қолжетімділікті кеңейтеді.

Дегенмен, ЖИ-дің шексіз артықшылығымен бірге, кейбір тәуекелдер де бар. Мысалы, оқушылардың шығармашылық, әлеуметтік және ойлау дағдыларына тигізетін ықтимал теріс әсері, эмоциялық интеллекттің болмауы, технологияға тәуелділік және ақпараттың дәлдігі мәселелері — барлығы ескерілуді талап етеді.

1. Жасанды интеллекттің бастауыш білім беруде қолданылуы

1.1 Жасанды интеллект негізіндегі оқыту құралдары

Жасанды интеллект оқыту процесін дараландыруға мүмкіндік береді. Мұндай технологиялар әр оқушының білім деңгейін, қызығушылығын және оқу стилін есепке ала отырып, жеке бағдарлама ұсынады. Қазіргі таңда бастауыш сыныптарға арналған бірқатар ЖИ платформалары кеңінен қолданылады:

- **Mozaweb** – жаратылыстану пәнінде кеңінен қолданылатын, интерактивті 3D модельдер мен анимациялар арқылы оқушылардың танымдық қабілеттерін дамытатын платформа. Сабақ материалын көзбен көру арқылы бала жақсы меңгереді.
- **ABCmouse** – 2–8 жас аралығындағы оқушыларға арналған, ойын арқылы оқытуды көздейтін, математикалық және тілдік дағдыларды дамытуға бағытталған платформа.
- **Khan Academy** – оқушының қатесін талдай отырып, білім беру процесін оңтайландыратын платформа. Жасанды интеллект негізінде оқушының әлсіз тұстарын анықтап, соған сәйкес тапсырмалар береді.
- **D-ID** – суреттерді сөйлетіп, тарихи немесе ғылыми тұлғаларды анимация түрінде көрсетіп, оқушылардың сабаққа деген

қызығушылығын арттыратын құрал.

- **DreamBox** және **Thinkster Math** – оқушылардың математикалық логикасын дамытуға арналған, кері байланыс пен бейімделген тапсырмалар ұсынатын платформалар.

1.2 Жасанды интеллекттің артықшылықтары

- **Жекелендірілген оқыту** – әр оқушыға сәйкес материал ұсынады.
- **Интерактивтілік** – ойындар, анимациялар, визуализация арқылы мотивация артады.
- **Мұғалім жұмысының жеңілдеуі** – автоматтандырылған бағалау және бақылау жүйелері арқылы.
- **Қолжетімділік** – шалғай ауылдағы оқушыларға да сапалы білім алуға мүмкіндік береді.
- **Өзін-өзі реттеу мен бағалау** – оқушылардың өз оқуын бақылауына жағдай жасайды.

2. Жасанды интеллектті қолданудың кемшіліктері

Бастауыш сынып оқушылары үшін ЖИ-дің мынадай кемшіліктері болуы мүмкін:

- **Экран алдында ұзақ уақыт өткізу** – көзге, омыртқаға, жалпы денсаулыққа кері әсер.
- **Мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынастың әлсіреуі** – ЖИ эмоциялық қолдау көрсете алмайды.
- **Технологияға тәуелділік** – оқушының өз бетінше ойлау және шешім қабылдау дағдылары әлсіреуі мүмкін.
- **Ақпараттың дәлдігі** – кейде ЖИ жалған немесе бейресми деректерге сүйенуі мүмкін.
- **Этикалық қауіптер** – жеке деректердің құпиялығы мен қауіпсіздігі мәселесі.

3. Жаратылыстану пәнінде жасанды интеллектті қолдану тәжірибесі

Зерттеу барысында жаратылыстану пәнін оқытуда Mozaweb және D-ID платформаларын қолданудың тиімділігі анықталды. Оқушылар тақырыптарды визуалды түрде қабылдаған кезде материалды тез меңгеріп, қызығушылық танытады. Виртуалды тәжірибелер, анимациялар, зертханалық жұмыстар оқушыларды зерттеуші ретінде қалыптастыруға көмектеседі.

Сонымен қатар, сауалнама нәтижелері бойынша:

- **60%** оқушы ЖИ қолдану сабақты қызықты етеді деп жауап берген;
- **70%** экран алдында ұзақ отырудың зиян екенін атап өткен;
- **64%** ЖИ қолдануды қолдаған;
- **28%** нақты білмейтінін айтқан;
- **8%** қарсы болған.

Қорытынды

Жасанды интеллект – бастауыш білім беруді жаңғыртудың қуатты құралы. Ол оқыту процесін тиімді, жекелендірілген, қолжетімді ете отырып, оқушылардың даму қарқынына бейімделе алады. Алайда, ЖИ адамды толық алмастыра алмайды. Мұғалім – бала үшін бағыт беруші, эмоциялық қолдау көрсетуші, тәрбиеші тұлға болып қала береді.

Сондықтан ЖИ технологияларын **жауапкершілікпен, педагогикалық мақсаттылықпен, этикалық нормаларды сақтай отырып** қолдану — білім беру сапасын арттырудың ең тиімді жолы.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Сәрсенбекова, Г. «Жасанды интеллект және білім беру». – Алматы, 2021.
2. Сұлтанова, А. «Инновациялар мен білім беру». – Нұр-Сұлтан, 2020.
3. Mozaweb платформасы – <https://www.mozaweb.com>

4. Тұрарханова, Ж. «Жасанды интеллект және бастауыш сыныптарда оқу». – Нұр-Сұлтан, 2021.
5. Баймұхамедов М.Ф., Баймұхамедова А.М., Боранбаев С.Н. Б Жасанды интеллект: қазіргі заманғы теория және тәжірибе / Artificial Intelligence: Modern Theory and Practice: оқу құралы / М.Ф.Баймұхамедов, А.М.Баймұхамедова, С.Н.Боранбаев, 2 бөлім – Алматы: «Бастау», 2020. – 240 бет.
6. Жүнісхан А. Жасанды интеллект: Жәрдемі мен зардабы [Мәтін] // Egeмен Qazaqstan (Егемен Қазақстан). – 2023. — 12 қазан (№ 195). — 21 б.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.